

L I T T E R A T U R G R A N S K N I N G A R

CHARLES MAURRAS: *Dictionnaire politique et critique établi par les soins de Pierre Chardon, A la cité des livres.* Paris 1931 ff.

WALDEMAR GURIAN: *Der integrale Nationalismus in Frankreich, Klostermann.* Frankfurt am Main 1931.

CHARLES MAURRAS: *Au Signe de Flore, la fondation de L'Action Française 1898—1900, Grasset.* Paris 1933.

Neomonarkismen eller den »rena» nationalismen hör, om man ser till den yttre framgången, till samtidens mest misslyckade politiska rörelser. Då Maurras och Vaugeois år 1898 bildade Action Française, var rojalismen i Frankrike ännu av stor betydelse; Dreyfusaffären, republikens sista eldprov, var ännu icke utspelad. Sedan dess ha männen kring Action Française, bland vilka finnas några av Frankrikes klaraste och skarpaste huvuden, oavslutligt arbetat för att bygga upp en fast monarkistisk doktrin och göra denna till en levande kraft i fransk politik. Men alltefter som ideologien utvecklats har rörelsen försvagats; den kanske vid sidan av kommunismen mest finslipade av tidens politiska ideologier har icke kunnat samla något parti att räkna med.

Sedan 1924 finnes ingen rojalist i den franska deputeradekammarerna; monarkismen bildar snarare ett pittoreskt inslag i franskt kulturliv än en politisk realitet. Maurras och Daudet försöka visserligen ständigt göra gällande, att de påverkat och påverka utvecklingen genom sin propaganda, även om de icke lyckas samla röster vid valen. Vid varje tillfälle, då Action Française intar en bestämd ståndpunkt och denna sammanfaller med den segrande politiska riktningens, antyder man, att Action Française's uppträdande varit en väsentlig faktor i kausalsammanhanget. Så t. ex. berömmar man sig av att ha framkallat förräderiprocesserna under världskriget och att ha hindrat Briands val till president. De framställda pretentionerna äro säkerligen överdrivna; i varje fall äro de vunna resultatet obetydliga i förhållande till rörelsens syften.

Otvivelaktigt är däremot, att neomonarkisterna gjort viktiga insatser på skilda kulturella områden, framför allt inom historien och litteraturkritiken. Bainvilles berömda försök att genom en analys av Frankrikes historia bevisa monarkiens överlägsenhet som statsform är endast en i raden — om också den mest kända — av de många historiskt-politiska undersökningar, som utgått ur det

nationalistiska laboratoriet. Senast har republikens tillkomst i denna anda belysts av Bellessort och de Roux.

Intressantare ur politisk synpunkt är den franska nationalismens inflytande på politiska rörelser i andra länder. Särskilt påtaglig och betydelsefull är dess inverkan på den italienska nationalismen, som i sin tur verkat befruktande på fascismens ideologi. Corradini har här framför andra tjänstgjort som förbindelseled. Det är främst den av Maurras utbildade konservativa »harmonilära», med dess urgerande av nationens primat och av ordningens och den fasta hierarkiens nödvändighet, som upptagits på italienskt håll. I många punkter föreligga icke alltid tillräckligt betonade skiljaktigheter mellan fransk nationalism och italiensk fascism. Den sistnämnda rörelsens antirationalistiska vitalism saknas helt hos Maurras, vars hela lära vill vara en tillämpning av Comte's positivistiska grundsatser. Den principiella heroismen är främmande för de franska ideologerna, vilkas utopi är freden och det obrutna inre lugnet. Organism-teorien förkastas av Maurras, som förklarar den vara ett utslag »av en pueril skolastik, inför vilken alla reflekterande sinnen känna en stor avsmak». Även andra nationella och antiparlamentariska rörelser ha rönt influens från Maurras' skola; detta gäller bland annat den tyska nationalsocialismen, ehuru förbindelsen här icke är så lätt att fastställa. Det är ett egendomligt förhållande, att såväl nationalism som syndikalism fått sin teoretiska motivering i Frankrike, men sedermera, i viss mån sammansmälta till en enhetlig antiparlamentarisk doktrin, bidragit till rationaliseringen av de nationella diktaturer, som nu framstå som republikens främsta motståndare.

Maurras är den ojämförligt främste av den integrala nationalismens ideologer; han intar här ungefär samma ställning som Lenin inom kommunismen. Hans politiska doktrin har emellertid icke kommit till samlat uttryck i något större arbete; icke ens »Enquête sur la monarchie» innehåller mer än brottstycken av en ideologi. Av stort värde är därför, att en av hans yngre lärjungar, Pierre Chardon, på hans uppdrag börjat utgiva ett verk, i vilket hans viktigare uttalanden samlats under olika uppslagsord. Detta arbete, som började utgivas för två år sedan, föreligger nu till större delen färdigt; elva häften om tillsammans över tusen tvåspaltiga sidor ha utkommit, det sista uppslagsordet är Monarchie. Arbetet, som synes vara utfört med stor omsorg, uppger källan till varje citerat uttalande; endast i undantagsfall förekomma randanmärkingar av rent saklig natur. Ett studium av uppslagsord såsom demokrati, Frankrike, international och monarki ger en bild av huvudpunkterna i Maurras' resonemang, som eljest knappast kan vinnas annat än genom ett ingående studium av både hans större arbeten och hans otaliga tidskrifts- och tidningsartiklar. Av särskild vikt är att de viktigare principiella uttalandena i Action Française, där Maurras under många år skrivit en artikel dagligen, här utan svårighet kunna återfinnas.

Den tyske författaren Gurian ställer i sitt arbete om den franska nationalismen Maurras helt i förgrunden. Ungefär hälften av boken behandlar Maurras' utveckling, varvid särskilt förhållandet mellan hans litterära och politiska verksamhet beaktas. I en andra huvuddel av arbetet skildras Action Française ur praktisk-politisk och ideologisk synpunkt; relativt utförligt uppehåller sig Gurian, som tidigare utgivit en skrift om den franska katolicismens politiska och sociala idéer, vid förhållandet mellan Action Française och den katolska kyrkan. Slutligen ges i ett kort slutkapitel ett försök att fastställa Action Française's allmänna betydelse, varvid även inflytandet på den fascistiska ideologien beröres. Arbetet är utan tvivel av ett visst värde såsom introduktion till ett studium av neomonarkismen, men det lider av allvarliga brister. I det hela synes författaren okritiskt beundra den behandlade rörelsen. Något försök att sammanfatta och precisera den politiska ideologien göres icke; en viss svulstig oklarhet framträder i de allmänna reflexionerna. Framför allt underlåter författaren att påvisa godtyckligheter och tankefel i den undersökta ideologien.

Av långt större värde är på denna punkt Thibaudet's 1919 utgivna arbete om Maurras' idéer. För en kort, fränsfri och intelligent kritik av dessa idéer kan hänvisas till sista kapitlet i det 1924 utgivna samlingsverket *La politique républicaine*; sociologen Bouglé har här fört pennan.

Såväl Thibaudet som Gurian uttrycka sina förhoppningar om ett memoarverk av Maurras. Dessa förhoppningar ha nu så till vida infriats, som Maurras i *Au signe de flore* givit en bild av sin politiska utvecklingsgång och meddelat en del minnen från Action Française's bildande och första framträdande. Ett par kapitel i denna bok, såsom *Confession politique* och *Les Idées-Mères* erbjuda icke ringa politiskt intresse. Den starka känslomässiga grundvalen för Maurras' doktrin blir klart belyst. Man kan också konstatera, liksom i andra av hans arbeten, att den store ideologen icke brytt sig om att inhämta ens relativt elementära politiska kunskaper.

Herbert Tingsten.

HANS J. WOLFF: *Organshaft und Juristische Person, I, Juristische Person und Staatsperson*. Carl Heymanns Verlag, Berlin 1933, XV + 516 sidor.

Föreliggande arbete utgör första delen av ett stort anlagt verk, som skall ha till uppgift att behandla »das Recht der Staatsorgane». I denna första del vill nu förf. lägga grunden till den följande framställningen genom en undersökning angående de juridiska personernas och särskilt statens rättsliga natur. Arbetet är helt och hållet av filosoferande art. En betydande påverkan från Kelsen är märkbar, ehuru arbetet till stor del fylles av polemik emot denne.

Frågan om de juridiska personernas »väsen» uppkommer som